

Богдан Шекарић
Музеј Војводине Нови Сад

ЗБИРКА ФОТОГРАФИЈА ДР РАДИВОЈА СИМОНОВИЋА У ЕТНОЛОШКОМ ОДЕЉЕЊУ МУЗЕЈА ВОЈВОДИНЕ

Апстракт: О Симоновићевом доприносу развоју медицинске праксе и теорије сведоче бројни радови из области социјалне медицине, као и несебична помоћ коју је пружао пацијентима током своје лекарске службе у Сомбору. Осим на пољу медицине, Симоновић је, својим бројним научним радовима, дао значајан допринос развоју геоморфологије, историје и етнологије. Од посебног значаја је његова збирка фотографија, чији фонд (15.000 фотографија) чини највећи ликовни опус о животу Јужних Словена од краја 19. до средине 20. века. Збирку др Симоновића у Етнолошком одељењу Музеја Војводине чини 1.414 стаклених негатив-плоча и 15 албума тематски и временски конципираних у целине.

Кључне речи: Радивој Симоновић, социјална медицина, геоморфологија, етнографија, збирка фотографија.

ДР РАДИВОЈ СИМОНОВИЋ (1858–1950)

Др Радивој Симоновић рођен је у Лединцима 17. августа 1858. године, од оца Стевана и мајке Драгиње, рођене Јојкић. Радивојев деда Јосим Симоновић, пореклом из Сремске Каменице, оженио је Новосађанку из богате трговачке породице – Катарину Калић, са којом је основао породицу у Новом Саду. Дуго је радио као чиновник новосадског Магистрата. Живот ове угледне породице се драматично мењао са бурним догађајима 1848–49. године, када су, због избијања Мађарске револуције, Радивојев отац Стеван и мајка Драгиња били приморани да напусте Нови Сад и преселе се у Сремску Каменицу, а потом у Лединце, где Стеван прихвата посао бележника (1853) и где се и родио Радивој, прво од њихове дванаесторо деце. Породица Симоновић остаје у Лединцима до 1861. године, након чега се сели у Сремску Каменицу. Радивој Симоновић завршава основну школу у Каменици, а гимназију у Новом Саду. Интерес за истраживање Срема код њега буди професор Новосадске гимназије Шандор Поповић, са којим је током 1876. године обилазио Фрушку гору, сакупљајући узорке стена за потребе Мађарског геолошког друштва.

Одрастајући у Каменици, окружен многочланом породицом и васпитаван у духу Милетићевих идеја о националном препороду српског народа, и школујући се у Новосадској гимназији, где се упознаје са идејама Уједињене омладине српске, Симоновић се формира у снажну личност, хуманистичког опре-

дељења, која стреми ка томе да своје знање стави у службу интереса свога народа.

После завршене гимназије Симоновић уписује медицински факултет у Бечу. Студије користи за усавршавање свог знања из области друштвених и природних наука, припремајући се за озбиљнија научна истраживања током планинарских експедиција. За време студија не заборавља свој вољени Срем, те 1877. године у бечкој *Зори*, књижевном друштву српске академске омладине, држи предавање о манастиру Раковац.

По завршетку студија добија посао војног лекара у чешком граду Клатови, у којем живи и ради до 1888. године, када одлази у Херцеговину, где наставља војну службу, често бринући и о здрављу цивилног становништва у Автовцу, Гацком, Обрњи и Невесињу. Боравећи у Херцеговини, он се упознаје са природом, начином живота и културом народа на планини Чврсноци и Прењу. Посебно је импресиониран планином Прењ, на којој је, по завршетку војне службе, био још четири пута. Након тога, војну службу наставља у Трсту, где се венчао са Мајом Јефремовић, изузетном и образованом женом пореклом из Сремске Каменице, са којом није имао деце. Време у Трсту користи за писање једног од својих капиталних дела – *Кућа у Срему године 1795. и 1796.*, коју је Матица српска наградила са 150 форинти.

Цивилну службу започиње као лекар у Милни на Брачу, а потом у Бањи „Липик“ у Славонији, која је тада била познато лечилиште за нероткиње. Желећи да буде ближе својој породици у Каменици, он убрзо прихвата посао градског лекара у Сомбору, у којем остаје до краја живота.

Поштовање Сомбораца заслужио је самопрегорним радом током лекарске праксе. Остао је запамћен као доктор који је несебично пружао помоћ суграђанима, често и сам сnoseћи трошкове лечења пацијената који за то нису имали средстава. Обилазећи пацијенте на терену имао је прилику да се упозна и са културом становања, начином исхране, одгајањем деце и обичајима свих етничких заједница у Војводини. Као резултат тих опажања су

1.
Др Радивој Симоновић у својој
ординацији у Сомбору

настала бројна Симоновићева дела из области социјалне медицине, која су од непроцењиве важности за лечење и превенцију болести. У њима су, са медицинског, историјског, етнолошког, социјалног и економског становништва, анализирани узроци тада распрострањених болести, као и видови њихове превенције.¹ У знак признања за рад на пољу медицине, здравствени центар у Сомбору је добио његово име.

Иако је у центру Симоновићевог професионалног рада човек, он не престаје да се интересује за природу. Због његове љубави према природи, Јован Скерлић га је назвао сомборски Русо. Планинарство, које је Симоновић у младости упражњавао као један вид рекреације и хобија, временом прераста у прави теренско-истраживачки рад, током којег је детаљно бележио све појаве везане за геологију, геоморфологију, ботанику и етнографију. У току бројних планинарских експедиција је обишао скоро све наше веће планине: Триглав, Биоково, Велебит, Прењ, Чврсноцу, Чабуљу, Проклетије и Шар-планину. Међутим, највише га је импресионирао лепота Велебита, који ће остати његова преокупација до краја живота. Готово свако лето од 1903. до 1938. године користи за посете Велебиту, постајући један од његових најбољих познавалаца. На једној од експедиција (1912) упознаје се са Мирославом Хирцом – зоологом, професором Шумарске академије у Загребу, и Јосипом Пољаком – геологом, директором Геолошког музеја у Загребу, који ће постати његови блиски сарадници на бројним планинарским експедицијама.² Тај период Симоновићевог живота је и најплоднији период његовог научног рада. Као синтезу својих запажања, он је објавио низ чланака путописног карактера у еминентним планинарским и географским часописима.³ Међу објављеним радовима се посебно истиче његово дело *О истрајама*, објављено у *Гласнику Географског друштва*, које је написао на подстицај Јована Цвијића, са којим је делио заједничко интересовање за проблеме карста.

Сарадња са Цвијићем утицала је и на објављивање радова етнографског карактера. У њима се Симоновић, под утицајем Јована Цвијића, који је већ 1902. године покренуо едицију *Насеља и порекло становништва*, бави пореклом породица у Сомбору и Баји и етногенезом народа на територији Војводине.⁴ Његов *Етнографски преглед Војводине*,

објављен 1924. године у књизи *Војводина*, коју је издало Удружење југословенских инжењера и архитеката у Новом Саду, представља прву целовиту етнографску студију о Војводини у XX веку.

ЗБИРКА ФОТОГРАФИЈА ДР РАДИВОЈА СИМОНОВИЋА У МУЗЕЈУ ВОЈВОДИНЕ

Свестрано интересовање за друштвене и природне науке је Симоновића водило према фотографији. Време његових студија медицине у Бечу поклапа се са значајним технолошким иновацијама на пољу фотографије, које су обележиле период између седамдесетих и деведесетих година 19. века. Увођење такозваног сувог поступка у припрему стаклених негатив-плоча и појава целулоидног филма омогућили су масовну употребу лаких преносивих фото-камера и негатив-плоча, чија припрема и развијање нису захтевали компликоване фотографске поступке.⁵ Новонастале технолошке промене омогућиле су развој аматерског фотографског покрета, који се до краја 19. века проширио на све веће културне центре Европе. Док је дотадашња фотографска делатност била везана за професионалне студије, у којима су настајали идеализовани портрети у раскошном ентеријеру – са осликаним кулисама са мотивима пејзажа, који имитирају животни простор представљеног модела, интерес аматерских фотографа био је окренут ка мотивима из свакодневног живота и природе. О значају аматерског покрета све-

доче и речи Михајла Валтровића изговорене на отварању *Прве изложбе фотографа аматера* у Београду (1901): „Лакост и угодност техничког руковања са фотографском справом и поузданост у употреби већ сложеног и спремљеног хемијског прибора, добивала је велики број примењача њених, који се иначе њоме служили не би, пошто немају потребне стручне спреме, ни потребног времена, за самостално вршење приправних радова око фотографисања. Тим начином фотографска справа дошла је у руке многим научњаку, уметнику, путнику и пријатељу природе и лепе, поучне забаве“.⁶

Ове Валтровићеве речи објашњавају природу Симоновићевог интересовања за фотографију, јер је управо он – планинар, заљубљеник у природу, научник и уметник. Зато фотографски опус Р. Симоновића и настаје у окриљу аматерског покрета. Фотографија у овом периоду проналази свој визуелни идентитет у богатству појава које нуди стваран живот, што се подудара са Симоновићевим занимањем за истраживање на пољу геологије, геоморфологије, културне историје и етнографије. Увидевши значај фотографије као ликовног извора првог реда у научним истраживањима, он је рекао: „Простим описом, без слике не може се ништа верно и тачно представити ни разумети. Замислите само разне формације стена, или какве интересантне шкрапе, крњоврхе јеле и букве, типове људи и жена, шарене народне ношње из разних крајева, или станове

3.
*Перо Беклић са породицом
за време косидбе на Обрњи,
Херцеговина, 1889.*

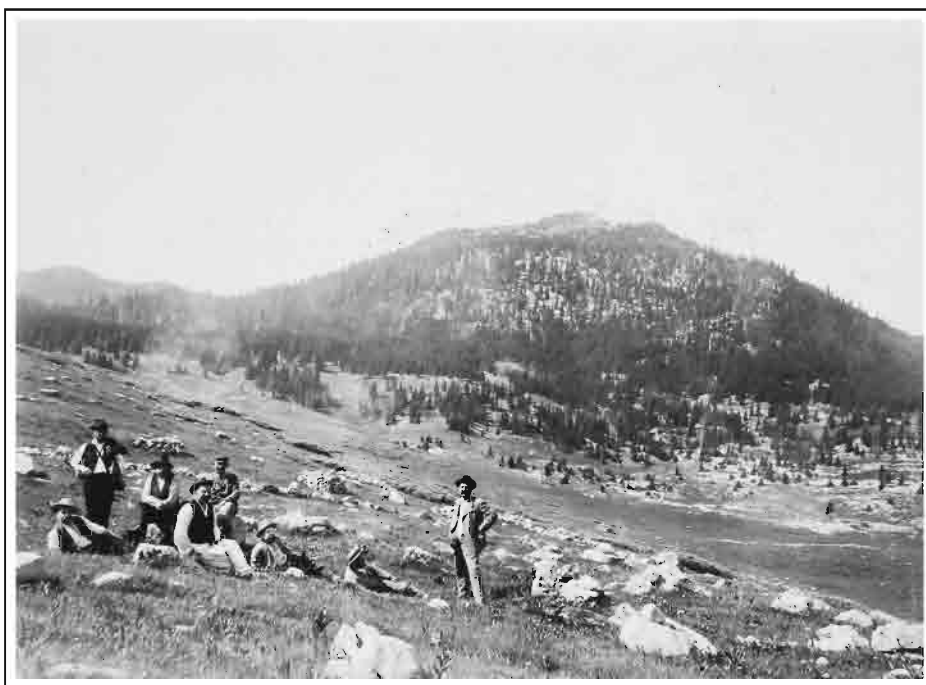
разне! Кад ко чита о томе списе без слика, онда је као слепац без очију коме неко прича о дивотама и красотама, а не види их!“⁷

Почетак Симоновићевог фотографског опуса подудара се са појавом првих радова аматерских фотографа у Европи. О томе сведоче и његове прве фотографије, које су снимљене у Херцеговини 1888. и 1889. године – помоћу позајмљене фотографске опреме. У Музеју Војводине се чувају три репродукције фотографија из овог периода, снимљених у Автовцу и Обрњи.⁸ Својом динамичном композицијом, у којој доминирају људи који обављају сезонске послове везане за традиционалну пољопривреду у Херцеговини, оне наговештавају уметнички и документарни значај будућих Симоновићевих фотографија.

Убрзо по одласку из Херцеговине Симоновић купује фотографску опрему, по чијем је квалитету био препознатљив у фотографским круговима Београда и Загреба. Фотографски апарат марке *Reisse* постаје неизоставни део опреме коју је носио на сва своја путовања. Фотографије је снимао на стакленим негатив-плочама марке *Eoisen*, у форматима 10 x 15 cm, 13 x 18 cm и 18 x 24 cm. На већину својих планинарских експедиција носио је комплет од 144 плоче, при чему му је омиљени формат плоче био 13 x 18 cm, јер се показао најбољим за добијање квалитетне фотографије, која се могла увеличати неколико пута.⁹

Као резултат Симоновићевог систематског фотографског рада, који је пратио сва његова истраживања, настала је једна од највећих фотографских збирки на територији бивше Југославије. Највећи број фотографија снимљен је на Велебиту, за који је Симоновић рекао: „Од свију планина од Триглава до Проклетија што сам видео и обишао и сада још тврдим, да је Велебит најлепша и најинтересантија. Са сваког гледишта, из чисто планинарског и геолошког и ботаничког и етнографског. Зато сам и понео са њега најмање 1500 слика“.¹⁰ Проучавајући геоморфолошке појаве карста и њихово простирање, као и сточарску културу људи са овог подручја, Симоновић је обишао готово све веће планине Динарског система. Са својих планинарских експедиција је донео велики број фотографија – снимљених на Биокову, Динари, Прењу, Чврсноци, Чабуљи, Златибору, Тари, Дурмитору и Проклетијама. На фотографијама су заступљени разноврсни мотиви: планински врхови, шкрапе, жлебове, вртаче, корита река, долови, вегетација, сточарски станови, културноисторијски споменици, људи, народне ношње и традиционални облици привређивања.

Један важан сегмент Симоновићевог фотографског опуса представљају и фотографије које су настале као резултат његовог учешћа у етнографским истраживањима. Она су била подстакнута Симоновићевим интересовањем за живот етничких група у изолованим насељима, које су у новој средини

4.
Одмор чланова експедиције
др Симоновића под Рајинцем,
Северни Велебит, 1905

одржале свој етнички идентитет. Посебно га је занимала култура изолованих српских насеобина у Белој Крајини и Жумберку, насталих миграционим кретањима са простора средњовековне српске државе за време турске експанзије. Тако је са словеначким етнологом Ником Жупаничем обилазио српска села у Белој Крајини: Бојанце, Мариндол, Милиће и Пауновиће. Током 1907. и 1927. године путује по Жумберку, са којег доноси вредне фотографије, које представљају важно сведочанство о животу људи тога времена. Са Јованом Цвијићем 1922. године обилази барањска места: Драз, Гајић, Топље и Дубошевицу.¹¹ На његовом путу од Оравице до Решица 1908. године је настао велики број фотографија Крашована из Карашева, места у румунском делу Баната. Од фотографија са тог пута Симоновић је формирао албум *Oravița – Marila, Stăjerlak – Anina, Carașova – Reșița: 9. VII. – 12. VII. 1908*. У румунском делу Баната је обишао и подручје Банатске Црне Горе, снимајући Србе у Петровом Селу, Хрњакону, Лукаревцу и Старчеву. Са тог пута је донео преко 30 фотографија, од којих се, по етнографском значају, истичу групни портрети Срба у народним ношњама и фотографије црква брвнара у Банатској Црној Гори.

Посебно треба истаћи Симоновићев интерес за етнографска истраживања Војводине. Резултат тих истраживања је богат опус фотографија из Срема и Бачке. Фотографије из Срема настале су 1902–1910. године, обухватајући широку територију планинског и равног Срема. Фотографије сведоче о насељима, улицама, црквама, кућама, јавним објектима, економским објектима, споменицима и одевању Сремаца у Лединцима, Каменици, Буковцу, Беочину, Грабову, Черевиху, Иригу, Врднику, Нерадину, Ривици, Бешенову, Бешеновачком Прњавору, Лежимиру, Мирковцима и Хртковцима.

Највећи број фотографија је снимљен у Лединцима и Каменици, што није чудно ако знамо да је живот породице Симоновић био везан за ова два сремска места. Веома вредна је и колекција фотографија Климената, настала током Симоновићевог боравка 1910. године у Хртковцима. Њу чини 19 фотографија Климената обучених у свечане и свакодневне народне ношње. Важан део Симоновићевог фотографског опуса чине фотографије фрушкогорских манастира. У збирци Музеја Војводине се налази 21 фотографија манастира: Крушедола, Ве-

лике Ремете, Новог Хопова, Врдника, Јаска, Мале Ремете, Бешенова, Шишатоваца, Петковице, Кувездина, Беочина и Раковца. Поред велике естетске вредности, Симоновићеве фотографије Срема су значајне и због чињенице да су многа фрушкогорска насеља и манастири потпуно уништени током Другог светског рата.

Осим у Срему, Симоновић фотографише и многа насеља у Бачкој. Тако су настале фотографије Срба из Сомбора и његове околине, Шокица из Бачког Брега, Сонте, Бача, Вајске и Плавне, Швабица из околине Сомбора, као и Словакиња из Селенче. У његовом *Етнографском прегледу Војводине* налазимо 12 фотографија које ликовно прате студију о етничком

5.

Крашовани са стајадом оваца, околина Карашева, 1908

6.

Парохијани и свештеник испред цркве брвнаре у селу Теш, околина Лукаревца, 1907

саставу становништва Војводине, сведочећи о културном богатству ових простора.

За потребе његове студије *О њијовима и етноџенији нашеј народа* настаје велики број фотографија људи у крупном плану, на којима су забележени различити антрополошки типови. Иако није завршио поменућу студију, сачувани су бројни портрети Шокаца из Барање и Бачке, Срба из Бачке, Срема и румунског дела Баната, Немица и Словакиња из Бачке, Климената из Хртковаца, Срба и Хрвата из Далмације и Лике, као и Срба из Жумберка и Беле Крајине.

Свој фотографски рад Радивој Симоновић завршава 1940. године, обиласком Битољско-прилепске котлине. Са тог пута доноси 44 фотографије, од којих формира албум *Македонија: 1940*.

У Музеју Војводине се чува већи део збирке фотографија др Симоновића. На Симоновићев позив упућен 1947. године Војвођанском музеју формирана је стручна комисија која је прегледала и проценила његову збирку фотографија.

Комисија коју су чинили Рајко Николић, кустос Војвођанског музеја, др Бранислав Букуров, професор Више педагошке школе, и Марија Ђурић, виши рестауратор Војвођанског музеја, посетила је др Симоновића у његовој кући у Сомбору и после увида у фонд одлучила да се за потребе Војвођанског музеја откупи 1.500 негатив-плоча, 32 клишеа, 14 албума у тврдом повезу, као и део личне библиотеке др Симоновића. Убрзо након извештаја који је

комисија поднела Повереништву за просвету ГИО НС АПВ, Војвођански музеј је преузео 1.414 негатив-плоча, на којима су углавном приказани облици динарског карста, типови сточарских станова, куће, народне ношње и типови људи, као и 14 албума, у којима је 1.000 фотографија хронолошки и тематски конципирано у целине: *Velebit 1904, Velebit 1905, Velebit 1907, Velebit 1909, Velebit 1910, Velebit 1911, Velebit 1912, Херцеговина 1907, Herzegovina 1910, Herzegovina 1911, Prenj 1909, Triglav 1909, Dalmacija 1910* и *Oravica-Marila, Stajelak-Anina, Krasova-Resica, 1908*.¹² У извештају комисије није наведен албум *Македонија: 1940*, који је, такође, тада набављен.

Комисија је, током увида у Симоновићеву збирку, установила да је један већи део збирке фотографија, карата и књига већ био пописан и откупљен за Универзитетску библиотеку, Географски институт Београдског универзитета и Државну архиву у Београду.¹³

Преузимање збирке пратио је и инвентарни попис свих стаклених негатив-плоча и фотографија из фонда др Симоновића. Један део тог списка настао је на основу потписа које је сам Симоновић бележио на полеђини стаклених плоча и папирних кошуљица за плоче. Међутим, одређен број стаклених плоча није био потписан, па се може претпоставити да је податке о њима комисија Војвођанског музеја накнадно добила – од Симоновића, који је тада већ био

7.
Клименити у свечаној
леињој ношњи, Хртикови, 1910

у дубокој старости. Управо ти подаци садрже много непрецизних, а у неким случајевима и нетачних информација о времену, месту и мотиву који је на стакленој плочи приказан.

Обрада збирке Радивоја Симоновића, започета 1948. године – од њеног уласка у фонд Етнолошког одељења Војвођанског музеја, траје и данас. Допуну и проверу постојећих података о фотографијама из Симоновићеве збирке је, од самог почетка, координисао Рајко Николић, етнолог и дугогодишњи директор Војвођанског музеја.

Етнолошко одељење Музеја Војводине је 2011. године отпочело ревизију збирке др Симоновића. Током ревизије је прегледано свих 1.414 стаклених плоча. Постојећи инвентарни списак је допуњен новим подацима, који су добијени захваљујући детаљном ишчитавању свих потписа на полеђини плоча, као и подацима које смо добили од колега и сарадника на терену.¹⁴ Истовремено је издвојено 300 стаклених плоча са разноврсним етнолошким мотивима из Срема, Барање, Бачке, Баната и Славоније. Плоче су, уз помоћ сарадника Музеја Војводине, академског сликара Бранислава Марковића, дигитализоване и припремљене за публикавање. Музеј Војводине планира да током 2012. године изда прву књигу о Симоновићевом опусу: *Војводина – фототраграфије др Радивоја Симоновића*. То је била и основна идеја комисије Војвођанског музеја.

Симоновићев фотографски опус није научно валоризован. Иако се његове фотографије појављују у многим научним чланцима и монографијама, до сада није утврђен тачан број фотографија које чине Симоновићев опус. Његов дугогодишњи пријатељ и сапутник Мирослав Хирц тврди да је та збирка до 1924. године бројала око 6.000 фотографија.¹⁵ Претпоставља се да је достигла број од преко 15.000 фотографија, сачуваних на папиру и стакленим плочама.¹⁶ Отуда чуди чињеница да се у стручним публикацијама о развоју фотографске делатности и не спомиње Симоновићев допринос развоју аматерске фотографије у Србији.¹⁷ Новим истраживањима треба сагледати значај Симоновићевог фотографског опуса из угла етнологије, географије, историје уметности, као и свих оних научних дисциплина које у његовим фотографијама проналазе значајне ликовне изворе. То би требало да буде заједнички задатак свих оних институција културе у којима се чувају делови његовог фотографског фонда. За сада поуздано знамо да се значајан део Симоновићеве збирке чува у Етнографском институту САНУ,¹⁸ као и да се мањи број његових фотографија чува у Градском музеју у Сомбору, Етнографском музеју у Београду и Покрајинском заводу за заштиту споменика културе у Петроварадину.

8.
Манастир Крушедол, 1906

НАПОМЕНЕ

- ¹ Библиографија радова из медицине др Радивоја Симоновића: *Кућа у Срему 1795. и 1796.*, Штампарија браће Јовановића, Панчево, 1898. „Јектика – сучија“, *Књије за народ*, св. 78, Матица српска, [Нови Сад], 1898. „Јектика – сучија“, *Књије за народ*, св. 79, Матица српска, [Нови Сад], 1898. *Atropin kod ileusa*, Srpski arhiv, Beograd, 1903. „Je li izobilje i bogatstvo uvek korisno za zdravlje?“, *Kalendar Matice srpske*, N. Sad, 1903. *Здравље на селу*, Државна школа за здравствено просвећивање, Нови Сад, 1924. *Поїрешке љри одіајању геце и омлагине и њоследице у живоїшу народа*, Штампарија Бачко-бодрешке жупаније, Сомбор, 1927. *Srbi lekari u Vojvodini*, Miscellanea, Beograd, 1937.
- ² Александра Мурај, „Опис Радивоја Симоновића као етнолошки извор“, *Гласник Етнографског музеја* 54–55, Beograd 1991, 301.
- ³ У часопису *Hrvatski Planinar* објављује низ чланака који представљају путописе са његових путовања: „Preko Čvrsnice u Drežnicu“, *Hrvatski Planinar*, XII, Zagreb, 1908. „Velebit, najlepša hrvatska planina“, *Hrvatski Planinar*, XVII, Zagreb, 1914. „Biokovo“, *Hrvatski Planinar*, XX, Zagreb, 1923. „Okolina pogledala – Palež pod Zavižanima“, *Hrvatski planinar*, Zagreb, 1924. „Kako da idemo i šta da jedemo i šta da pijemo u planini“, *Hrvatski Planinar*, XXXII, br. 6–9, Zagreb, 1936. Осим у *Hrvatskom Planinaru*, он је писао и за бројне часописе за забаву, туризам и науку: „Drežnica u Hercegovini. Beleške sa puta 1890“, *Javor*, XXII, Novi Sad, 1893. „Preko Prenj-planine. Turistička crta“, *Sarajevski list*, XIX, br. 95–97, Sarajevo, 1906. „Pet dana po Prenj planini“, *Sarajevski list*, XXXI, Sarajevo, 1908.
- ⁴ Radivoj Simonović, „Srbi u Baji“, *Glasnik Istoriskog društva*, Novi Sad, 1929. Radivoj Simonović, *Najstarije srpske porodice u Somboru*, Štamparija „Natošević“, Novi Sad, 1938. Radivoj Simonović, *Etnografski pregled Vojvodine*, u: *Vojvodina*, Udruženje jugoslovenskih inženjera i arhitekata, Novi Sad, 1924.
- ⁵ Milanka Todić, *Istorija Srpske fotografije: 1830–1940*, Beograd, 1993, 65.
- ⁶ M. Valtrović, „O fotografiji“, *Nova iskra*, br. 6, Beograd 1901, 166.
- ⁷ Radivoj Simonović, *Đaci Planinari*, knj. 5. Omladinska matica za Vojvodinu, Novi Sad, 1923, 43.
- ⁸ Фотографије су набављене захваљујући госпођи Даници Обрадовић, педијатру из Новог Сада, братаници Радивоја Симоновића.
- ⁹ Radivoj Simonović, *Đaci Planinari*, knj. 5. Omladinska matica za Vojvodinu, Novi Sad, 1923, 43.
- ¹⁰ Mirko Marković, „Istraživači velebitskog krša“, *Naše planine*, br. 4, Zagreb, 1960, 72.
- ¹¹ Radivoj Simonović, *Etnografski pregled Vojvodine*, Novi Sad, 1924, 16.
- ¹² Научни архив Етнолошког одељења, Музеј Војводине, инв. бр. 94.
- ¹³ Научни архив Етнолошког одељења, Музеј Војводине, инв. бр. 94.
- ¹⁴ На помоћи се захваљујемо госпођи др Драгици Обрадовић из Новог Сада и господину Стевану Бугарском из Темишвара.
- ¹⁵ Miroslav Hirtz, „Dr Radivoj Simonović“, *Hrvatski Planinar*, br. 2, Zagreb, 1925.
- ¹⁶ *Енциклопедија Нової Сага*, књ. 25, Нови Сад, 2005.
- ¹⁷ Milanka Todić, *Istorija srpske fotografije: 1839–1940*, Muzej primenjene umetnosti, Beograd, 1993.
- ¹⁸ Živan Sečanski, „Dr Radivoj Simonović“, *Glasnik Etnografskog instituta*, I, br. 1–2, Beograd, 1952, 565.

Bogdan Šekarić

COLLECTION OF PHOTOGRAPHS FROM DR. RADIVOJ SIMONVIĆ
AT THE ETHNOLOGICAL DEPARTMENT OF THE MUSEUM
OF VOJVODINA

Summary

In the introductory part of the text, a short biography of Dr. Radivoj Simonović is given – with the aim of presenting the cultural milieu in which Dr. Simonović grew up and attained an education, profiling himself into the personality of a humanist of diverse interests. Numerous works in the area of social medicine, as well as the generous aid he offered to patients during his service as a physician in Sombor, also testify to his contribution to the development of medical practice and theory.

Apart from the medical field, Simonović contributed significantly with his numerous scientific works to the development of geomorphology, history and ethnology. Particularly important is his collection of 15,000 photographs, which constitutes the largest visual opus on the life of the South Slavs from the end of the 19th to the middle of the 20th century.

Especially important to the ethnology of Vojvodina are the photographs taken in the period of 1902-1930, abundant with ethnographical data on the life and appearance of many villages in Srem, Banat, Bačka and Baranja. A large part of Simonović's photographic opus has been kept in the Museum of Vojvodina since 1948. Simonović's collection in the Ethnological department of the Museum of Vojvodina comprises 1,414 glass negative-plates and 15 albums thematically and chronologically conceived into units: *Velebit 1904, Velebit 1905, Velebit 1907, Velebit 1909, Velebit 1910, Velebit 1911, Velebit 1912, Herzegovina 1907, Herzegovina 1910, Herzegovina 1911, Prenj 1909, Triglav 1909, Dalmatia 1910, Oravița –Marila, Stajerlak –Anina, Carașova –Reșița, 1908 and Macedonia: 1940.*

